

VÄHÄISIÄ

TYYPPIVIKOJA

ROMAANI

JOHANNA

ATENA

HULKKO

JOHANNA HULKKO (s. 1969) on nokialainen kirjailija, joka on aiemmin julkaissut muun muassa suosittua *Geoetsivät*-sarjaa lapsille. Hän työskentelee myös kirjoittamisen opettajana. Kirjailijalla on kokemusta useista Saabeista ja niiden vähäisistä tyyppeistä.

Suomen Kulttuurirahasto ja Taiteen edistämiskeskus ovat tukeneet kirjoittamista, mistä kirjoittajan lämmin kiitos.

Kirjoittaja on poliisiautoa lukuun ottamatta ajanut jokaisella romaanissa mainituista Saabeista. Kaikki muut yhteydet todellisuuden kanssa ovat täysin sattumanvaraisia.

© Johanna Hulkko, 2020

Atena Kustannus Oy
atena.fi

Isbn 978-952-300-675-1

Painettu EU:ssa 2020

Luet parhaillaan erästä autonomistajan hyödyllisimmistä ostoksista. Oletpa tee-se-itse ihminen tai muuten halukas säättämään autoilun kustannuksista, antaa tämä korjauskäsikirja sinulle mahdollisuuden moniin mekaanisiin säätöihin ja korjauksiin – öljynvaihdosta, jarrujen tarkistuksista, moottorin säädöstä tai sähkölaitteiden huollosta aina moottorin irrottamiseen ja purkamiseen. Kaikki tiedot, joita todennäköisesti tulet tarvitsemaan löytyvät tästä korjauskirjasta.

* * *

Kaikki oikeudet pidätetään. Tämän korjauskäsikirjan toimittamisessa on noudatettu äärimmäistä tarkkuutta tietojen oikeellisuuden takaamiseksi.

Tekijät eivät vastaa mahdollisten painovirheiden, huomattomuuksien tai muiden virheellisten tietojen aiheuttamista vahingoista tai kustannuksista.

Kustantajan, Eurobooks Oy:n, esipuhe ja vastuulausekkeet *Korjauskäsikirja Saab 99/90* -teoksen 3. painoksessa.

1.

Minä olen Mika. Sellaisen nimen vanhempani menivät minulle antamaan. Se oli synnyinvuoteni suosituin miesten etunimi ja määrittää minut osaksi seitsemänkymmentäluvulla syntynyttä, nyky maailman monimutkaisuudessa hetkittäin eksyvää laumaa. Rouva kutsuu minua aika ajoin ressuksi. En ole varma, mitä hän sillä täsmälleen tarkoittaa, mutta koska lausumaa seuraa aina lempeä katse, oletan, että määre on positiivinen.

Minulla on siis perhe, ja monista ystäväistäni poiketen olen onnistunut pitämään sen. Lähipiirissä on valloilla erobuumi. Vähän väliä joku tekstaa tai rohkeimmat päivittävät Faceen, että nyt se perkele lähti ja otti lapset mukaansa.

Runollisemmat sielut ilmaisevat saman pehmeästi: »Mä päästän sut pois...» tai »Kun rakastat jotain todella, päästä se vapaaksi...»

Noissa säkeissä tiivistyy keski-ikäistyvän miehen tragedia. Sanoja on vasta, kun on liian myöhäistä. Ja silloinkin ne ovat alun perin jonkun toisen.

Siksi meillä kotona on aina puhuttu, vaikkei mitään rasittavampaa olekaan. Suurin osa menee ohitse ja ylit-

se, niin kuin talvisena yönä kun tupruttaa lunta, ja vaikka vauhtia on vain kahdeksankymppiä, tuntuu kuin ajaisi pitkien valojen muodostamassa lumitunnelissa eikä eteen näe. Siinä pitää vain uskoa ja luottaa, että nastat ovat hyvät ja valot xenonit ja Saab pitää miehen tiellä.

Sitten kun pysähtyy huoltoaseman pihaan, tajuaa, että oikeasti maailma on toinen, lumisade lempeä. Vauhti aiheutti harhan sakeasta pyrstystä.

Niin käy keskustelun lopussakin. Tajuaa, että vaikka sanoja tuprutti, pysähtyminen auttaa.

Sen olen päättänyt, että joka kerta kun Rouva sanoo, että meidän pitää jutella, minä vedän syvään henkeä ja kaivan itsestäni ajatuksia ja tunteita ja sanallisen ilmaismuodon niille. Ajattelen nahkaisen ratin lämpöä, jonka auto on kehrännyt moottorillaan, luotan renkaisiin ja nastoihin, jotka yhdistävät minut tiehen, palautan mieleeni lumisateen tanssin huoltoaseman pihalla, rauhan, jonka leijuvat hiutaleet pysähtyneelle antavat.

Minä haluan elää tuon naisen kanssa. Ja tiedän, että hän haluaa minun. Siksi meillä aika usein jutellaan.

Meillä on tytär Jenna, kuutosluokkalainen, joka yllättää minut joka päivä. Miten sama olento voi eri hetkinä olla niin erilainen. Kun hän illalla solmii hiuksensa löysälle nutturalle ja tulee sohvalle kainaloon, näen hetkessä kaikki kuluneet vuodet ja sen pienen nyytin, joka syliini keran ojennettiin. Miten sen kokoinen voi olla niin viisas? Kaksitoista vuotta ja hän tajuaa maailmasta jo ratkaisevasti enemmän kuin minä.

Me katsomme yhdessä Leijonan luolaa, ja minun onni on olla hänen isänsä.

Tulee sekin, kun hän salamoi ja tuivertaa, henkii luonnonvoimia koko satakuusikymmensenttisellä varrellaan, on Etna ja hurrikaani Hertta samanaikaisesti. Hän osaa laukoa sellaisia sanoja, joista minä voin riidoissa vain haaveilla. Arvoton apina, halveksuttava nilviäinen, paska laiskainen, laiska paskainen.

Biologia on hänen lempiaineensa koulussa. Hän lähtee aikuisena suojelemaan sarvikuonoja Mosambikiin. Olen varma, että hän saa ne suojelluiksi. Salametsästäjät saavat vielä tuta sen punan, joka hulvahtaa niskaan, kun teini-ikäinen toteaa isänsä olevan eunukinperse. Suurriistan taljoja lattialleen havittelevat sankaritkin ovat.

Pelkään jo nyt sitä, että kohta hän lähtee kotoa.

Rouva ja tytär. Heidän valonsa täyttää tämän talon.

2.

Tähän mennessä olen omistanut viisi Saabia. Jokainen, jolla on joskus ollut Saab, tietää, että se on tärkeää. Olen ollut niistä kaikista ylpeä ja onnellinen. Tai ei, tuo on lateaa. Sanat eivät sovi kuvaamaan suhdetta autoon, ne on varattu ihmissuhteisiin.

Lapsestani minä olen alati ylpeä ja onnellinen, lapsesta, en autosta. Vaimooni olen kiintynyt ja himoitseva, vanhemmilleni kiitollinen ja kunnioittava, ystävilleni uskollinen ja kuunteleva.

Nämä olen oppinut ja näistä pidän kiinni.

Ehkä ihmisen ja auton suhdetta pitäisi kuvata sanalla kumppanuus. Sinä kuljetat minut ja olet kaunis, minä huollan sinut tai ainakin maksan jollekulle, joka osaa.

Tai ehkä kyse on toveruudesta, aatteellisestakin, siitä että ollaan samalla viivalla ja hylätään arvonimet. Sinä olet vain auto ja minä olen vain ihminen, ei aina tarvitse mainita mallinumeroa eikä moottorin tilavuutta, saati ammatillista asemaa tai juostujen puolimaratonien määrää.

Autoa ei sovi rakastaa, sen olen myös oppinut. Samoin ystäväksi kutsuminen halventaa ihmisystäviä.

Koska maailma pitäisi pelastaa joukkoliikenteellä, ei

ylipäättään ole poliittisesti korrektaa kuvata kiintymystään kumirenkasiin. Hellät sanat on hyvä jättää kahdenkeskisiin hetkiin.

Kohtasin ensimmäisen Saabini, kun pappani nosti minut virka-auton rattiin pohjoissavolaisen poliisiaseman pihaan. Papan vilkkuautossa oli radiot ja kolmipistevyöt ja sireenissä sellainen ääni, että pissa oli lorahtaa kun pappi pyynnöstäni vonkautti. Alla oli tonneittain tuotekehityksen raskauttamaa rautaa, pappi kädet vakaat ja vahvat. Olin voinut istua siinä ikuisesti.

En minä ensimmäisestä kerrasta mitään muista, mutta äidin ottama neliönmuotoinen kuva on koristanut lapsuudenkotini eteisenpeilin karmia siitä asti. Yritin kerran irrottaa sen, mutta peili ei antanut periksi. Kuva oli kuin kasvanut kiinni puuhun.

Neliö on jo vihreä, mutta innostukseni erottuu hyvin. Pyöreät kasvoni loistavat, suu on supussa, ja kun katson kuvaa, tunnen pärinän lennättämät kuolapisarat kasvoillani. Seison penkillä, nojaan rattiin. Otteessa on automiehen elkeitä.

Joskus ala-asteella elämäni tuli seuraava Saab, paskanruskea 99 GL vm. 1978, rekkariltaan VHS-449. Auton ensimmäinen omistaja Miettinen muisti aina mainita, että viat oli tuon vuosimallin Saabeista ehditty jo karsia.

Miettinen oli ikihonka mekaanikko, joka rassasi autoaan kaikki vapaa-ajat. Minä makasin hänen pajassaan pää toiselta puolelta auton alla ja katsoin ja haistelin ja kuuntelin. Hän puhui tauotta ja tuprutti samalla suupielestään Kiltää.

Voisi kuvitella, että jos viettää nuoruutensa autonras-
sausta katsoen, ihminen oppisi itsekin jotain. Minuun ne
taidot eivät tarttuneet. Olin lumoutunut metallista, öljys-
tä, muovista ja kaikkien niiden tuoksusta. Kerran pihistin
palan likaista trasselia mukaani. Säilytin sitä sänkyyni alla,
kunnes äiti löysi kätkön viikkosiivouksen yhteydessä. Seu-
raavana päivänä hän toi minulle talouspaperirullan ja sa-
noi, pyyhi ennemmin tuohon. En heti ymmärtänyt, mitä
hän tarkoitti.

Kirjoittelin kuitenkin matikanvihkon taakse asioita,
joista olin kuullut Miettisen puhuvan. Ne olivat kuin kau-
nista, vierasta kieltä. Kaasari syyläri startti luisti. Alatu-
kivarren hitsaus. OP-rengas jousi vipu kuula. Pakosarja.
Taas alatukivarren hitsaus.

Opin, että jos kaasuttimen kalvoon tuli reikä, auto sam-
mui aina kun kaasua ei painanut. Silloin on paras ajaa täy-
siä. Ja virranjakajan vikinään auttoivat huopapala ja tippa
öljyä.

Miettinen kertoi, että GL tarkoitti Grand Luxea. Se
kuulosti joltain, jota voisi ajatella iltaisin peiton alla talous-
paperirulla toisessa kädessä.

Lopulta lähdin opiskelemaan etelään ja tapasin Mietti-
sen enää harvoin. Kävin kuitenkin joka kerta kotiseudulle
eksyessäni tervehtimässä häntä ja ysiysiä. Kessuteltiin, pu-
huttiin tärkeitä. Miehen naama muuttui joka tapaamisella
harmaammaksi, mutta minä luulin sen johtuvan iästä.

Sinä keväänä kun olin lähdössä armeijaan, Miettinen
soitti. Se oli omituinen keskustelu. Suurimman ajan puhe-
lusta kuuntelin, miten hän imi sätkää, miten paperi nap-
sahteli ja ripisi, miten hän yski pitkään ja märeästi.

Asia tuli kuitenkin selväksi. Miettinen tarjosi minulle
Saabiaan.

Päässä vilisti tuhat ajatusta. Tämä olisi ratkaisu siihen,
miten pääsisin tyttökaverin luo armeijan iltalomilla. Bus-
silla se ei onnistuisi. Saabilla ajaisin myös opiskelupaik-
kakunnalta isän ja äidin luo hakemaan ruokaa ja rahaa ja
viinimarjamehua, josta olin riippuvainen.

Minä ja kauniin ruskea Saab, vaaleat kangaspenkit,
vaalea kattohuopa. Asentaisin luultavasti lisävalot. Tyt-
töystävä viereen, ikkuna auki, luo ulos, radiosta rahisevaa
rockia.

Rahaa vain ei ollut.

Yritin kysyä rennosti, mitä Miettinen siitä pyytäisi.

»Tonnin», se sanoi.

Nielaisin. Se oli naurettavan vähän kelpo pelistä. Miet-
tinen selvästi halusi, että ysiysi tulisi minulle.

En enää pystynyt pidättelemään innostustani, ja ääni
karkaili, mutta lupasin palata asiaan heti kun saisin rahani
lasketuksi.

Puhelu katkesi Miettisen yskään.

Tyhjensin säästöpossuni, palautin pullot ja tarkistin
solukämpän olohuoneen sohvanraot. Pankkiautomaatista
nostin, mitä opintorahasta irtosi. Talvitakin taskusta löytyi
kolikoita, muistin, että Viitanen sählystä oli kaksikymppiä
velkaa. Soitin mummolle. Soitin toiselle mummolle. Soi-
tin papalle, mutta hän tiesi jo ensimmäisestä puhelusta ja
vedin vesiperän. Soitin äidille.

Viikon päästä kun kaikki kirjeet olivat saapuneet, laskin
saaliin. 893 markkaa.

Soitin Miettiselle tuskaisin mielin. Ennen kuin ehdin

ottaa hinta-asian esille, hän kertoi laskeneensa pyyntiä yhdeksäänsataan.

Hyvä etten alkanut itkeä.

Päätin lintsata loppuviikon yliopistolta ja lähdin siltä seisomalta hakemaan autoani.

Sain siis lopulta seitsemän markkaa luottoa. Vieläkin harmittaa, etten koskaan ehtinyt maksaa sitä Miettiselle, sillä minä hoidan aina velkani. Hän kuoli samana syyskesänä sydänkohtaukseen keuhkot täynnä syöpäkasvainta. Hän oli hyvä ihminen. Saabisti viimeiseen asti. Hautajaisissa paikalliset jökkisharrastajat soittivat tööttejä kirkon parkkipaikalla.

Mika on perheenisä ja aviomies.
Lisäksi hänen elämässään ovat Saabit.
Niitä perheellä on entuudestaan kaksi,
mutta kolmaskin tarvitaan.

Kun Mika tapaa kuntosalilla ystävällisen
Titta, asiat mutkistuvat entisestään. Titta
ymmärtää Mikaa autoasioissa paremmin kuin
oma vaimo. Ainoa pakopaikka valheiden
kierteestä on livelähetys merikotkan pesästä:
Kuinka lintuperhe onnistuu pitämään pakan
kasassa? Ymmärtävätkö merikotkat, mistä
elämässä on kyse?

Autojen kovat pinnat yhdistyvät
katkeransuloisessa lukuromaanissa merikotkien
liiskaantuneisiin höyheniin. Teini-ikäisen
tyttären selkä ei muistuta enää sitä vauvan
selkää, jota Mika piteli kämmenellään. Asiat
ovat joko vahvoja tai hauraita – ja sitten
vahvatkin petteävät ja hauraat kantavat.
Löytyykö Saab 99:n tunnistuskaaviosta vastaus
elämän suurimpaan kysymykseen rakkaudesta?

ISBN 978-952-300-675-1
84.2
atena.fi